

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu ltere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adrese de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 35.

Sibiu, 29/11 Maiu 1878.

Anulu I.

Propagand'a nationala.

I. S'au insielatu reu toti cati au crediutu, că propagand'a magiarismului contra natiunilor conlocutorie din Ungari'a si Transilvani'a ar fi ajunsu la culme, si că nu aru fi mai remasu nici unu midilocu de aplicatu spre a nimici limb'a si nationalitatea celoru-alalte popora. E'ta ca stau sub ochii nostrii mai multe documente publice si nenumarati articlii in press'a magiara, din care se cunósce la lumin'a dilei, că midilokele propagandei nu era desecate. Noi ne vomu occupá la loculu acesta numai de unele. Vice-Comitele Grünwald, unu renegatu din Ungari'a superioara, publicase mai anierti o carte despre asia numitulu panslavismu alu poporului slovacu, intru care dupa-ce denuntia in modulu celu mai nedemnu cu o multime de fictiuni pe numitulu poporu, lauda si fapt'a ministeriului care a desfiintiatu societatea literaria (Matia) si cele trei gimnasie slavace; recomanda natiunei magiare a nu se sfii de nici-unu midilocu inca pe atátu de drasticu si brutale, spre a nimici nationalitatea slavaca, si pe cátu numai s'ar potea, pe cea germana din Ungari'a, magiarisându p'ana cându numerulu natiunei care ar' vorbi numai limb'a magiara, ar' ajunge la 10 milio'ne; căci de acolo inainte va fi o jocaria a mai nimici inca si restulu de 3—4 milioane, adeca pe romani, serbi etc. — Estu-timpu se scolara Dr. Mihailu Mudron si „Pressburger Zeitung“ in contr'a lui Grünwald. Lupt'a curge tocma in momentele de facia si promitte a fi violenta, déca nu si fatala. „Siebenb. Deutsches Tageblatt“ intrá dilele aceste in lini'a de lupta conformu programei sale pe care este intemeiatu acestu organu alu partidei nationale sasesci din Transilvani'a. De altmintrea intrég'a pressa magiara se-occupa de acésta cestiune cu poteri int'reite, mai alesu de cându in peninsul'a balcanica incepu a se formá staturi pe principiulu maioritatiiloru nationali. Amu potea citá destule diarie magiare, care lucra din resputeri spre a induplecá guberniu si dieta, cá se decreteze si aplice mesuri de fortia fisica contr'a nationalitatiloru, se le ia din m'ana chiaru si fondurile eclesiastice si scolastice, se casseze tóte scólele confessionali, se introduca prin fortia si in biserici limb'a magiara. Mai suntu altii carii falsificându istori'a intrega, au fruntea se sustiena, cá d. es. inainte cu 2 si cu trei sute de ani in aceste tieri au fostu indoitu mai multi magiari

de cátu sunt astadi. Asia „Pesti-Naplo“ afirmá de-unadi, că Banatulu si Sirmiuulu p'ana la venirea tureiloru in secululu XVI si XVII avea locuitori magiari, éra nu romani si cu atátu mai pucinu serbi, că inse turecii au exterminatu pe toti magiarii p'ana pe la Segedinu, éra c'ati au scapatu din ei, s'au concentratu in nunit'a cetate, din care cauza Segedinulu astadi este comun'a cea mai magiara din tota Ungari'a; că-ci locuitorii in numeru de 70 de mii sunt in partea cea mai mare magiari. Romaniloru si serbiloru turecii nu le-au facutu nimicu, ci i-au lasatu se se inmultiesca, că-ci ii „iubia“ de peritu.

In cátu pentru romanii din Transilvani'a, gri-g'ea de a le falsificá istori'a o luá asupra 'si intre altii multi in lini'a prima d-lu Réthy Lajos cu Szatmari si Cie. Acelu Réthy cá secu'iu, care nu cunosce intru nimicu nici limb'a nici istori'a nóstra, de candu se afla la Deva cá inspectoru, si-a pusu in capu cá se ametiésca pe publiculu Ungariei cu fantastic'a fictiune, că comitatulu Huniadorei, care inca si la istoricii din secululu trecut mai éra cunoscutu totu sub numele de „Valachia transylvanica“ (Gebhardi s. a.), aru fi fostu locuitu odinóra de f'orte multi magiari. Cu scopu de a propagá fictiunea sa, dn: Réthy se folosi in anulu trecut de publicatiunea titulata „Hunyady Album“, in care si-desfasiurá fantasiele sale intr'unu modu asiá de seducatoriu, in cátu ameti de o-camdata chiaru si pe unii lectori nemagiari. Spre a desteptá in natiunea sa sentimente de dorere si resbunare contr'a romaniloru, premitte unele date statistice din conscriptiunea dela 1870, in care éra (f'iresce numai dupa confessiune, că dupa nationalitati nu se facuse inadinsu) 190,000 locuitori greco-resariteni si greco-catholici; 10,941 romano-cath.; 6,243 reformati (calviniani) si 43 unitariani. Din acestia afla elu, că numai cei 6243 reformati, 43 unitariani si cam diumatate din rom.-catholici, adeca cu totii vre-o 12,000 s'eu $\frac{1}{2}$, ar fi magiari, că inse si din acestia abea diumetate vorbescu limb'a magiara, seau pe romanesce curatu, că din 250,000 locuitori ai comitatului Uniadorei si ai fostului com. Zarandu numai 6,000 sunt magiari curati.

Ei, dara dn. Réthy descopere unu numeru f'ora nici o asemenare mai considerabile de magiari, pe care afurisiti de romani i-au valachisatu. Argumentele lui sunt:

1. că valachii au silitu ori au sedusu pe maghiari cá se tréca la religiunea orientala, care apoi i-a farmecatu intru atat'a, cátu isi uitara si limb'a si tóta glori'a loru nationala.

2. că elu afla multe comune in Com. Huniadorei cu nume curatu magiaru, precumu d. e. Zajkany, Pestény, Tompa, Köboldogfalva, Városviz, Nándor, Erdőhát, Telek, Malomviz, Sebeshely etc.

3. că totu asia se intempla si cu numele personelor, că-ci multi romani au nume magiare.

4. că in limb'a romana vorbita in acelu comitatu s'aru afla multime de cuvente magiare.

5. că locuitorii din comunele gr. catholice, de si vorbescu romanesce, totusi nu s'au valachisatu, si déca 'i numesci valachi, ei se mania si protestéza (??).

Nici-odata nu ne-a venitu mai usioru in vietia a infrange sofisme desierte cá tocma in momentele de facia. Ceea ce regretámu este totu numai impregiurarea, că dispunemu de spatiu prea pucinu pentru cestiuni cumu este si acésta de importantia suprema; cu tóte aceste ceremu indulgenti'a si atentiunea lectoriloru, cá se demustramu, că adevverulu in acest'a cestiune este tocma diame-trulu opusu la sofismele produse de d. Réthy. Anume in ce concerne pt. 1. adeca celu quasi-historicu, ne stau la dispositiune numeróse documente, din care ese curatu si luminatu, că tocma si c'ati magiari se afla in comit. Huniadorei, af'ora de cei immigrati din secuime, sunt totu romani renegati in urmarea neauditeloru persecutiuni religiose. (Va urma).

Dela sinodulu archidiecesei gr. or. transilvane.

Discusiunile cari se infrara dela deschiderea acestui sinodu in seri'a siedintieloru decurse p'ana astadi, sunt atátu de interesante, unele momentóse si folositorie, unele inse atátu de caracteristice si neconveniente pe scen'a corporatiunei bisericesci morali, in cátu acelea in partea loru buna formandu substratulu concluseru, lumea ortodocsa interesata le va cunósce din protocoalele siedintieloru; é' neconveniente de dispute, imputari, isbiri, interese si pasiuni personali derogatorie demnitatii acestei corporatiuni, lasu se remana in sinulu celoru alesi si chiamati in acésta corporatiune bisericesca nationala.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Victim'a cavalerismului.

Din notițiile unui francescu.

(Urmare si fine.)

Dara ce are de a face cu noi politi'a — i respunsei cu indiferentia.

Intru aceste trenulu se apropiá c'atra Saarbrücken. Sub totu decursulu calatorie'ei Iuli'a era f'orte neliniscita, dicédu că trenulu inaintéza incetu. Eu nu reflectaiu nimicu la acésta observatiune, ci numai cugetam cá dinsa dóra nu se afla bine in societatea mea. In fine dupa ce trecuramu si preste Saarbrücken, Iuli'a incepu a deveni mai ilara, si-mi dise că c'atu de bine ne vomu petrece in Griffecoeur, unde e situatu castelulu matusiei sale; aci e Forbach, preste pucinu vomu fi pe teritoriulu Franciei, dise ea intr'unu tonu esaltatu.

Abia ajunseramu in Forbach si usi'a coupeului se deschise, intrându pe dins'a vreocativa politiani cu o fisionomia crunta, si intr'unu tonu imperativu demandara cá se parasimu coupeulu. Eu i-priviam surprinsu si indata observaiu că ori-ce explicatiuni aru fi in desiertu.

Abia parasiramu coupeulu si indata vreocativa individi, cu unu aspectu brutalu me apucara si me inchisera intr'o chilía.

Chili'a avea unu aspectu posomoritu, unu patu si o mésa era totu mobiliariulu. Ferestrele erau intarite cu nisce grathie de fieru, é' in chilía era unu aeru cu totul coruptu, din care deduseiu, că diu acesti omeni nu tractara umanu cu mine. — Me apucaiu de cugete, dara ce se si cugetu, de órece nu mi potuiu esplic'a positiunea in care am devenitu. — Unu fiuru rece cá ghiati'a mi-petrunse totu corpulu.

Unu minutu si usi'a ce éra incuiata pe din afara se deschise; indata observaiu unu functionariu prussescu insocitu de mai multi individi in uniforma, aducédu cu dinsulu harthia si scule de scrisu.

Functionariulu prussescu in locu de a-me salutá incepú:

Dle! cum ve chiama, ce etate si ce positiune aveti? cume'a limb'a germana o posedeti, despre acea nici nu me dubitezu, fiinducá atunci nu ati fi cascigatu acésta missiune.

Missiune? intrebaiu cu uimire, nu ve pricepu ce voiti se diceti; procedur'a dvóstre mi-pare cam curiosá, si pentru aceea voi se ceru satisfactiune la locurile competente. — Dara unde e dam'a acea care fu cu mine si care mi-e sora? sperezu cá dóra nu ati tractatu si cu dins'a asia de barbaru, decumva aveti unu picu de eticheta. — Unu hohotu sarcasticu fu respunsulu.

Cum ve e numele? intrebá é' amplotiatulu.

Percy Phyps — i respunsei.

Numele acesta l'ati inscrisu eri in Mainz in list'a ospetiloru adaugédu si numele surorei dvóstre?

Asia e dlu meu! Cautati, aci e pasportulu, si cu aceste i-am imanuat pasportulu, inse in locu se-mi respundia, espressionea indignatiunei i se reflectá pe fisionomia.

Preste pucinu adause:

Dvóstre sunteti unu omu impertinentu! Trebue pusu sub inchisóre aspra. Si cu aceste parasira chili'a, s'eu mai bine prinsorea, inchidiendu usi'a dupa dinsii.

Er' remaseiu singuru. — Acum'a incepu'iu er' a medita profundu despre positiunea in care me aflamu. Ah! de siguru e ceva mistificatiune, mi-diseiu; blastematii acesti'a cuget'a că su-ceva spionu s'eu hotiu. — In positiunea acésta desastrosa me tortura inca si ide'a, cá nu cumva si Iuli'a va fi tractata in modu asia de brutalu.

Intre meditatiuni de acestea se facú séra. Eu siedeamu totu posomoritu si nici nu cugetam cá si stomachulu isi pretinde tributulu seu.

Preste pucinu usi'a se deschise, si er' intra unulu dintre aceia carii asistasera la scen'a de mai inainte, si mi dise cu curtuosia fina:

Dle, sunteti liberu, — poteti merge unde veti voi, fiindu-cá sociulu dvóstra de calatoria dejá a marturisitu

totu adevverulu. — Noi am cugetatu că sunteti spioni din Franci'a.

Ce neprecugetare! esclamaiu.

Nici de cátu dlu meu! continuá functionariulu. Am cugetatu că sunteti spioni din Franci'a, pe care guvernulu francesu i tramise spre a depinge situatiunile nóstre, si nici nu ne amu insielatu, fiindu-cá sociulu dvóstre de calatoria e unu spionu periculosu.

Ce vorbiti? intrebaiu uimindu-me; eu nu am altu sociu de calatoria, decátu o dama juna!

Dam'a aceea juna e celu mai astutu spionu francesu — respunse functionariulu suridiendu. Tóte castelurile si fluviile ni-le au depinsu. Acésta ve suprinde pe dvóstre; inse ve asigurezu că marquis'a Iuli'a de Bellevile e unu nume fictivu, si numele adevveratu alu acestei dame e: Amadé Gros, locotenentu de artileria.

Dupa-ce amplotiatulu observá că me dubitezu, mi-imanuá nisce scripte, si portretulu locotenentelui de artileria, carele semená de minune cu portretulu Iuliei. —

Preste pucinu functionariulu continuá:

Guvernulu francesu profitandu de imprejurarea cá Amadé Gros aveá o fisionomia de totulu muieréscu, — ilu tramise pentru de a spioná castelurile prussiane. Compani'a dvóstra de calatoria, acuma calatoresce in Spandau si acolo va petrece p'ana la finea resbelului.

Dupa tóte aceste plinu de uimire intraiu er' in coupeu, care éra se me transporteze in Franci'a, si meditandu priviam pe feréstra afara.

Tocma in momentul acesta stá gata unu altu trenu cá se plece c'atra Germani'a. — Intr'unu vagonu feréstr'a se deschise curendu, unu capu dejá cunoscutu, se ivi si mi dise intr'unu tonu sarcasticu cuvintele urmátore:

Dle Phyps! salutu pe amabil'a dvóstra sora.

Aceste furá ultimele cuvinte, pe care frumós'a Iulia s'eu mai bine dicédu, astutulu locotenente de artileria mi-adresase

Ioane Marchesiu.

Marginindu-me deci a descrie numai decursul pertractarilor ulterioari din acestu sinodu, petrecute cu buna atentiune si viua interesare, continuediu firulu raportului susceptu in Nr. trecut 33 alu acestui diariu si anume:

Luni in 24 Aprile a. c. in sedinti'a a II-a presedintele arhiepiscopu metropolitu prezentandu unele raporturi a le consistoriului archidiececanu si propuneri de sine statatorie, — sinodulu le dede comisiunilor concernenti spre esaminare si reportare in prossim'a sedinti'a, dupa carea apoi notificandu-se din partea presedintelui, ca unii deputati sinodali parte ca membrii de comisiuni, parte ca notari absentia, si asié fiindu a se suplini locul acelora prin alti membri presenti, sinodulu alege notari: pe protopopulu Rosiescu, pe Popoviciu Barceanu si Demetriu Comsia, ér presedintele denumesce de protonotariu pe Eugeniu Brote, apoi in comisiuni asemenea se intregescu locurile membrilor absentii.

Alte obiecte de insemnatate in acésta sedinti'a nu erau. In sedinti'a a III-a de Marti 25 Aprile dupa ce presedintele presenta esibitele intrate la birou si unele propuneri, cari se estradara respectivelor comisiuni, inainte de a se incepe pertractarea obiectelor puse la ordinea dilei, deputatulu Strevoiu interpela pe parintele arhiepiscopu metropolitu presedinte in caus'a ordinatiunei emise de ministrulu reg. ung. de culte si instructiune publica, prin care se impune bisericelor, respective confessiunilor necatolice, serbarea dilei Santului Stefanu, carea nu este serbatore normata dupa tipiculu si ritulu bisericei romane ortodoxe autonome.

La acésta interpelatiune presedintele dandu numai decatu deslucire: cumca de si amintit'a ordinatiune a primit'o si elu dela ministrulu reg. ung. de culte si instructiune publica, in carea inse serbarea din cestiune nu se impune chiar' demandativu, ci se comanda numai la cererea cetatanilor cari o recunosc de serbatore, — totusi privindu si elu acésta dispusetiune ministeriale de o ingerinta a regimului de statu ce taia in institutiunile si drepturile autonomiei bisericei romane ortodoxe garantate prin lege, a dechiaratu ca insusi elu din capulu locului s'a decisu a remonstra cu tota seriozitatea in contra acestei mesuri, si ca este resolutu a si face acésta categoricu la locul competent.

Responsulu acesta multiamindu pre interpellante — carele iusina a si face motiunea in acestu merit, — sinodulu ilu luà cu deplina satisfacere la cunoscintia. Dar' candu in sedinti'a urmatoria a IV-a de Mercuri 26 Aprile a. c. era se si faca deputatulu Strevoiu propunerea anuntiata in acestu obiectu, presedintele arhiepiscopu metropolitu notifica sinodului, cumca intr'aceea si anume Marti a si primitu unu altu emis alu aceluiași ministru reg. ung. de culte si instructiune publica, prin care ordinatiunea prementonata, carea decretédia serbarea dilei santului Stefanu, — din consideratiuni extraordinarie „se revoca!“ *)

Sinodulu luandu acésta descoperire cu placere la cunoscintia, purcese mai departe la desbaterea obiectelor curente, dintre cari cele mai momentose sunt urmatoarele:

O propunere a deputatului Ioanu Cavaleru de Puscariu pentru introducerea in institutul pedagogicu, pe langa studiulu teoreticu, si a instructiunei practice, economice de diferite meserii; precumu si o alta propunere facuta totu de densulu pentru infintierea unei preparandii de invetiatoresce, care ambele se dederà comisiunei scolare, impreuna cu o alta propunere a deputatului Rubinu Patitia pentru crearea de 4 inspectorate scolastice, respective 4 inspectori mireni salarisati ai archidiecesei, cu domiciliulu in Sibiu, Brasiovu, Clusiu si Alba-Iulia, — fiindu acestia in interesulu inspectiunei scolore nostre confessionali si peste totu pentru mai bunu progresu alu invetiamentului poporalu de cea mai urgenta si neevitabila necesitate.

Dupa aceste continuanduse desbaterea asupra raportului comisiunei numite generale, cu privire la deplinirea locurilor devenite vacante de asesori consistoriali in senatulu strinsu bisericescu, locul unui asesoru ordinariu totodata referinte salarisatu devenitu vacantu prin repausarea protopopulu Badila, ér in celu scolaru locurile devenite vacante prin mórtea fostilor asesori onorari Dr. Mesiotu si I. Candrea, in carea privintia formandu-se doue pareri diverginti in sinulu comisiunei si neputendu-se acésta uní intr'una armonica, se

incinse in sinodu o discussiune lunga, la care ingagiandu-se multi oratori pro si contra la deliberarea causei dupa o disputa de trei ore asupra propunerilor:

1. Una a referintelui comisiunei Parteniu Cosm'a spriginita de deputatii Dr. Racuciu, Hanea, Macelariu, V. Romanu si Trombitasiu, ca postulu de asesoru ordinariu si referinte salarisatu in senatulu strinsu bisericescu, adeca in locul repausatulu Badila se se deplinesca, inse numai prin alegerea unui asesoru onorariu nesalarisatu; ér salariulu de 1200 fl. anuali ce lu avuse repausatulu Badila, se se decreteze pentru sistemisandulu postu de asesoru referente in senatulu epitropescu, care si asia inca dela introducerea statutului organicu 1870 nu este deplinitu la consistoriulu archidiececanu, pre candu interesele archidiecesei in catu privesce progresulu administrarii si manipularii averilor, respective fondurilor si fundatiunilor atatu archidiececane centrali, catu si a le bisericilor parohiale din comune, apoi mai vertosu ale controlarii si tenerii in evidenti'a a acelora, reclama cu intetire sistemisarea postului cestiunatu.

Intre multe alte motive si argumente destulu de plausibili pentru acésta propunere s'a accentuat si acea impregiurare, ca in senatulu strinsu bisericescu, a le caruia agende si asia sunt de o natura nu pre lucrativa si mecanice-fatigiose, sunt deja aplicati in functiune 3 di: „trei“ asesori ordinari referenti salarisati din statulu preotiescu, cari au si alte ocupatiuni laterali, buna ora unulu si ca redactoru, altulu si ca parochu alu cetatii etc., pre candu in celelalte doue senate si adeca in celu scolasticu este aplicatu numai unulu, ér in celu epitropescu nici unulu, cu tote ca statutulu organicu prescrie espresu la §. 110, ca in fia-care senatu se fia aplicati numai cate-unu asesoru ordinariu salarisatu.

2. Alta propunere a partii conduse de alte consideratiuni si motive — despre cari mi reservu criteriulu pe alta data — era oblu engagiata pentru propunerea lui E. Brote spriginita de deputatii: archimandritulu Popea, Cav. de Puscariu, Dr. Hodosiu, Dr. Borcea, Boiu, Ios. Puscariu etc., ca postulu de asesoru ordinariu si referente in senatulu strinsu bisericescu cu ori-ce pretiu si indata se se indeplinesca prin alegerea unui din tagm'a preotiesca, pentru-ca altcumu si din alte respecte mai superioare multu mai delicate se periclită interesele de subventiune, — si cate multe de tote, cari nu e consultu a le atinge aici.

Vediendu partea propunetoria de parere opusa, cumca acésta din urma insista cu preponderantia de partisani la valorarea si reusirea propunerei sale, referintele deputatu sinodalu P. Cosm'a facu si acea propunere spriginita de deputatulu Dr. Racuciu si altii, ca adeca postulu de asesoru referinte salarisatu se se deplinesca chiaru prin alegerea unui barbatu din statulu preotiescu, carele inse se fia dispusu a functiuna ca referente in senatulu epitropescu, unde afacerile economice finantiali, fora de periclitare materiala in detrimentulu archidiecesei, nici la unu casu nu mai potu remane in stadiulu de pana acumu.

Tote acestea argumente si motive nu intempinara consimtiementulu partii contrarie, ca-ci dupa desecarea desbaterilor parintele arhiepiscopu Metropolitu presedinte puse ambele propuneri la votu, si rezultatulu fu, ca propunerea a, dou'a ca postulu din cestiune in senatulu strinsu bisericescu se se suplinesca prin alegerea unui altu asesoru referente salarisatu, prin majoritate de voturi se redica la conclusu, ér ceealta propunere, ca postulu de asesoru referente in senatulu epitropescu se se sistemisedie, a cadutu.

Sinodulu archidiececanu in sedinti'a de ieri a V-a Joi in 27 Aprile a. c. — dupa ce protocoalele sedintielor precedenti abia se potura autentica, si dupa ce presedintele mai presentà unele petitiuni intrate si o propunere fulminanta de unu esordiu disertativu a deputatului Baiulescu, ca presedintele cu protonotariulu biroului sinodalu se remana in permanentia pana candu se voru face tote expeditiunile din sesiunea presente, apoi o alta propunere a deputatului Comsia privitoria la parsimoni'a venitelor archidiececane si intrebuintarea acelora numai spre scopuri pure archidiececane, punendu numai decatu si conformu conclusului susamintitu la ordinea dilei alegerea de asesori in senatele respective, deputatulu Dr. Racuciu inainte de a se pucea la actulu alegerei, insinua o contra-propunere:

„Ca conclusulu din sedinti'a precedente referitoriu la alegerea de asesoru ordinariu si referinte salarisatu in senatulu strinsu bisericescu se se rea-

sume si se se enuncia altu conclusu, dupa care in locul vacantu se se aléga unu asesoru consistorialu onorariu in senatulu strinsu bisericescu, ér salariulu celui fostu ordinariu se se confere pentru unu asesoru ordinariu referinte in senatulu epitropescu, care va fi de a se alege inca in decursulu acestei sesiuni sinodale.“ Care propunere inse combatuta de deputatii Cav. de Puscariu, Iosifu Puscariu, Dr. Borcea, Christea si altii, punenduse la votare fu respinse.

In urm'a acesteia presedintele arhiepiscopu punendu la ordine actulu alegerei dupa tote formele prescrie in stat. org. (si dupa ce elu insusi se vediu indemnatu si respective provocatu a chiarifica unu incidente de informatiune si respect. afirmatiune unilaterale), s'au constatat presentii in sinodu 40 deputati, cari bagandu sedulele (bilele) in urna, din acésta rezultatulu fu ca: pentru postulu de asesoru ordinariu si referente salarisatu in senatulu strinsu bisericescu au intrunitu majoritatea de voturi, adeca 28, Dr. Ilariu Puscariu protosincelu arhiepiscopescu, professoru la seminariulu teologicu-pedagogicu si pana acumu asesoru onorariu in acelasi senatu strinsu bisericescu. Mai capatara apoi protopopulu Hannia 5, protosincelu si secretariulu consistoriale Fratesiu 3, protopopulu I. Popescu 1, ér 4 voturi respective bile se dederà „albe“. Atunci presedintete proclamà pe parintele Dr. Ilariu Puscariu, de alesu, ér mai apoi intaritu din partea sa; apoi in senatulu scolaru se alesera de asesori consistoriali mireni Dr. Nicolau Poppu, prof. gimn. in Brasiovu si Dr. Nicolau Maieru, prof. seminariulu in Sibiu, in fine in locul parintelui Puscariu se alese de asesoru onorariu in senatulu strinsu bisericescu parintele protopopu Ioanu Hannia, pre cari toti 3 cesti din urma parintele arhiepiscopu presedinte intarindu'i, la 2 ore dupa mediadi ridica sedinti'a, anuntiandu cea urmatoria pe mane la 9 ore deminétia, pre candu respectivele comisiuni fusera iuvitate ca se presenta operatele.

Caracteristica a fostu desbaterea asupra propunerii deputatului Dr. Racuciu pentru reasumarea conclusului referitoriu la alegerea de alu IV-lea asesoru ordinariu si referente salarisatu; deorece deputatulu protopopu Ratiu combatendu acésta propunere o cualifica de copilarésca, ér deputatulu Dr. Racuciu dede sinodului a priori testimonium paupertatis, deca s'ar incumeta a se mai abate dela conclusulu precedentu si a se demite in pertractarea propunerei din cestiune. Pe ambii ii apostrofa catu de bine si cu argumente logice mai antaiu deputatulu Trombitasiu, apoi Cosm'a contra-dicendu acelei pareri, deorece astfelu de reasumari se intempla si la alte corporatiuni mai vertosu atunci, candu membrii nu sunt informati de ajunsu despre caus'a seu obiectulu de care se tractéza.

Si cumca unii membrii n'au fostu bine informati, seu chiar' au fostu sedusi, deputatulu Trombitasiu a provocatu la neadeverat'a afirmatiune a deputatului Dr. Borcea, carele totodata ca fiscalu alu consistoriului archidiececanu cu tota positivitatea a descoperitu in sinodu unu ce, care mai apoi s'a constatat de neadeveratu, si prin care opiniunile unor deputati intru adeveru au fostu reu seduse. Mai apostrofa bine binisioru Trombitasiu si pre aceia, cari in modu autoritativu au esercitatu influentia personale asupra membrilor preocupati pentru reusirea conclusului enunciatu. Acestu incidente a datu ansa la unele explicari si la o situatiune, carea nici decumu nu se pote decopia aici, ci lasu se si-o depinga stimabilulu lectoru alu acestui pretiuitu diariu! Spectatorulu.

Despre regularea diferentielor dualistice.

Se scie numai atata, ca dupa alergaturi de doi ani si dupa-ce Maiestatea Sa monarchulu declarà la tote trei colegiurile de ministrii, ca vointi'a sa cathgorica este, ca se se puna odata capetu la atatea traganaturi, pe la inceputulu lunei c. ministrii unguresci érasu mersera la Vien'a, unde dupa trei conferentie comune se invoira abia in 4 Maiu in tote punctele si luara asupra si a le sustiené in parlamente seu a cadé cu ele. Chiaru la cele 80 de milione datorite bancei nationale ministrii ung. se obligara a mediuloci, ca se ia si Ungari'a 24 milioane asup'a sa. In 7 Maiu ministrulu Tisza tienu conferentia privata cu partid'a sa, in care declarà, ca conditiunile acceptate la Vien'a sunt cele din urma, apoi alega-se ori-si ce. Conferentia se arata aplecata ale adopta. Intr'aceea se telegrafa la toti deputatii ministeriali absentii, ca se alerge iute la B.-Pesta. Ministrii ambelor parti ale monarchiei se paru a fi invoiti, ca se pro-

*) A se vedé totu in acestu Nr. sub rubric'a Ungariei protestulu reformatiloru. Red. Obs.

céda precumu se dice in strategia, in modu concentricu. Asia in 9 Maiu se puse pe mesele parlamentelu din Vien'a si B.-Pesta proiectulu de lege pentru cele 60 milioane votate deunadi in delegatiuni pentru scopuri de mobilizare. Motivarea ministrilor fu minunata, adeca: Luare de mesuri defensive in Transilvania si Dalmati'a!

Contra cui se se ia acelea mesuri defensive? intréba tota lumea. Magiarii dicu, ca contra muscaliloru. Din contra, austriacii, caroru nu le dá man'a se se strice nici cu Russi'a, nici cu Germani'a amic'a ei, afirma din nou, ca concentrarea in Transilvania are singurul scopu de a tiené in freu pe poporul romanescu, ca nu cumva se se scóle in capulu bietiloru magiari (oh oh) in casu candu armat'a romanésca ar trece in Transilvania, pentru-ca ce mai sci, draculu nu dórme; dara de cumva muscalii sunt intielesi cu vlahii, ca se se bata intre sine numai pro forma, se se omóre, si apoi muscalii se gonésca armat'a romanésca in Transilvania érași numai pro forma, dara pe sub mana se fia intielesi, ca apoi Transilvania se remana vlahiloru in loculu Basarabiei. Si apoi sciti un'a iubiti lectori? Milióne de locuitori carii citescu unele ca acestea in diariile germane, le si credu, éra cei cu mintea mai agera si cu scopuri infame in sufletele lor, se prefacu ca le credu, si le propaga. Lasati'i se merge pe calea ce apucara.

Dara in Dalmati'a? Si mai cu corne. Monarchi'a austro-unguresca se teme de Montenegro! Dv. nu credeti? Cititi negru pe albu toti cati sciti nemtiesce; dara se nu rideti.

Ungari'a.

B.-Pesta. (Continuarea desbaterei in sedinti'a din 2 Maiu a dietei totu despre modurile de a magiarisa).

Aladar Molnár fostu referente in ministeriulu cultorulu, lovesce in ministeriu prin o specie de oratoria machiavellistica artificioasa, a le carei tendentie merita se fia urmarite cu agerime, ca nu cumva se alunece a crede cineva, ca acelui Molnár iar fi trecutu vreodata prin creri a lasa in pace pe nationalitati si limb'a lor, ca-ci elu condamna ca prósta numai procedur'a ministeriului, numai modulu seu de tractare cu nationalitatile. Asia Molnár néga, ca exemplele de persecutiune produse de Polyt aru merita acea calificatiune, ca-ci ministeriulu asia a trebuitu se lucre, se sugrume de es. gimnasiale slavace cu atátu mai virtosu, ca chiaru auctoritatile eclesiastice ale slavaciloru au cerutu sugrumarea lor.* Erórea ministeriului dupa opiniunea lui Molnár este, ca elu prin procedur'a si prin mesurile ce ia spre a magiarisa nationalitatile, numai catu le irrita si revólta (ingerli és felzuditja) asupra nationalitatiei magiare, dara politic'a lui nu este asia de prudenta, ca din aceea se traga folosu magiarii, nici ca magiarismulu se se propage in modu positivu. Déca gubernulu a desfiintiatu gimnasiale slavace, trebuea se deschida fóra nici-o amanare in aceleasi locuri totu atátea gimnasia curatu magiare, ceea ce nu s'au intemplatu nici pana astadi. Mai departe, au venit din mai multe parti petitiuni, in care se cerea, ca limb'a magiara se fia introdusa in tote scólele din tíera, de tote categoriile; dara ministeriulu nu a ingrijitu nici macaru de tiparirea cartiloru didactice, din care tenerimea de alte nationalitati se póta invetia limb'a magiara. Deputatulu Molnár mai imputa greu ministeriului, ca-ci nu esecuta cu energia in fia-care anu cei 10—12 fl. dela docentii obligati a'i plati la fondulu de pensiumi.

*) Cumu se intielegemu lucrulu acesta? Fórté usioru. Slavacii r. catholici stau sub aceleasi auctoritati bisericesci cu magiarii rom. catholici, prin urmare sub episcopi si arhiepiscopi nu ales, ci totu-deauna demuniti, si fóra nici-o autonomia. Slavacii luterani sunt érași amestecati cu magiarii luterani; preste aceea din poporulu lor au esitu pana inainte cu 30 de ani multime de renegati. Asia dara nu a fostu nici-o mirare, déca s'au aflatu episcopi si consistorie magiare séu magiaróne, care au cerutu puru si simplu desfiintierea gimnasiiloru, in care limb'a propunerei era cea boemoslavaca. Éta cumu isi scóte si aci capulu seu unu principiu seculariu, nu religiosu, ci numai confesionale vechiu si aplicatu de multe popóra mai alesu in Asi'a, ba chiaru si aici la noi. Acelu principiu suna: „Se nu adoptati nici-odata confesiunea religioasa a unui poporu, carele este multu mai numerosu si mai tare decâtu alu vostru.“ Curiosu principiu, nascatoriu alu multoru confesiuni religioase séu asia numite eresuri; elu inse este unu principiu pe care'lu vedemu, de es. chiaru si in istori'a Transilvaniei aplicatu de sasi ca luteranii facia cu magiarii ca calvini, si de acestia facia cu germanii austriaci ca catolici. De aici apoi vinu numirile de confesiuni si biserici nationali.

Ministrulu Trefort respunse si lui Molnár pe largu, asta-data inse'lu luá gur'a pe de inainte si spuse curatu, ca déca nu se implinescu dorintiele lui mai curendu, caus'a principale este lips'a de bani, éra in ceea ce concerne impunerea limbei magiare preste totu, mai adaoge, ca dascalii carii se scia acea limba, predestinati a'i pune in loculu celor ce nu o sciu, abia acuma se prepara pe la institutelu pedagogice, de care inca trebue se aiba tíer'a mai multe, pentru ca se póta scóte din ele dascalii magiari si magiarisati in numeru de ajunsu. In catu pentru gimnasia de pe la slavaci, ministrulu descopere ca in aceea parte a Ungariei sunt destule magiare, si asia nici ca se simte lipsa de altele.

Tóte acestea revelatiuni sunt pline de mare invetiatura, mai alesu pentru cei ce mai credu in mititi'e lege de nationalitati.

Cunoscutulu deputatu kossuthianu Helfy atacá si astadata pe ministru din caus'a fonduriloru si fundatiuniloru catholice, firesce cu vechiulu scopu de a le vedé odata luate din manile bisericei catholice si a le secularisa. Aci ministrulu apara pre catu póte, natur'a catholica a diseloru fonduri, din care inse cei interesati in causa voru cunosce din nou, ca si acelea se afla in pericolu, si ca lucrurile se apropia si pe acelu terenu de o catastrofa mare, catra care impingu nu numai toti calvini, ci si unii catholici.

Aci inse este prea la locu intrebarea, ca óre calvini carii posedu si ei destule averi si mosii castigati prin donatiuni facute lor de donitorii tíerei din averile statului, cumu sunt si cele catholice, voru suferi secularizare, confiscare, séu incai asia numit'a incamerare, ca se fia administrate de catra statu. Despre un'a ca acésta n'amu auditu nici-odata nimicu; scimu inse tocma din contra, ca reformatii nu suferé cu vieti'a odata nici umbra de amestecu alu statului in afacerile lor eclesiastice. Acésta energia o manifestara densii chiaru si in momentele de facia in cestiunea scabroasa relativa la

Serbarea s. Stefanu regele Ungariei. Ce este acésta? Éca ce este. Cu dat'a de 5 Oct. 1831 adeca inainte cu 47 de ani, guvernele unguresci au fostu decisu, ca dio'a regelui Stefanu se fia serbata ca a unui mare santu; protestantiloru inse le a lasatu in voia a o serba cumu voru afla ei cu cale. Catholicii s'au supusu, au serbatu cativa ani; protestantii n'au voit se audia de nici unu santu, prin urmare nici de santi unguresci. Mai pe urma acea di fu aprópe data uitarei. In 8 Febr. a. c., adeca inainte de a se calugari ministrulu Trefort, dá unu decretu, prin care impune din nou serbarea acelei dile la tote confesiunile din tíera cu conditiune, ca déca séu poporenii, séu si numai auctoritatile politice aru pretinde, preotii si episcopi se fia obligati a tiené servitiu d-diescu cu tota solemnitatea. Vedi bine ca auctoritatile luara instructiune ca se pretinda. Acésta mesura revoltá pe reformati atátu de multu, in catu representatiunea diecesana dela Debretieniu a si protestatu dilele trecute prin adresa scrisa in termini asprii, infruntandu pe ministru ca: a cutediatu a lovi in libertatea consciintiei, ca a calcatu drepturile religiuniloru, asecurate prin art. de lege 26 din 1791 si prin art. 53 §. 19 din 1868, si cu tote acestea a datu lunei probe, „ca in patri'a nostra nici cauzele cele mai sacre nu sunt sigure.“ Deci biserici'a reformata protesta*) si declara, ca a comisu episcopului, ca se oprésca pe popi a serba vreunu santu, ca-ci dupa credinti'a lor santu e unu D-dieu si nici-unu omu.

Dupa 4 dile.

DV. dd. lectori ati caletoritu de multeori pe negura grósa, prin care abia vedi in distantia de trei pasi inainte-ta, in catu nu poti distinge pe lupu de óie, pe omu de „ciuha“. Tocma asia patimu astadi cu cararile diplomatiei. Ministrii Angliei tienu cuventari publice, in care declara susu si tare, ca respingu intregu tractatulu de St. Stefano. Diplomatii russi respundu, ca éca, se invoiescu se'lu supuna la apretierea unui congresu. Totu atunci imperatulu Vilhelmu vorbindu catra corpulu oficiariloru sei le descopere, ca Maiestatea Sa nu va suferi ca iubitu seu nepotu (de sora) Alexandru II se remana de rusine, precumu voiesce Angli'a; éra de dio'a nascerei ii trimite prin ducele de Meklenburg cea mai inalta si mai scumpa decoratiune Pour le merite, pe care nu o mai are altulu, afara de insusi Vilhelm si doi fii ai sei. Preparativele bellice se continua.

*) Kiméletlen megtámadás ellen jelen feliratunkban ezennel innépélyesen óvást eméltünk („Egyetértés“, „P. Napló“ etc.

Cá evenimentu demnu de tota atentiunea mai inregistramu aci urmatoriulu telegramu: Londr'a, 8 Maiu. In sedinti'a parlamentulu ministrulu de externe lord Salisbury facu Romaniei onorea de a comunicá protestulu tramisu de catra gubernulu din Bucuresci la tote poterile in contra tractatulu de San-Stefano. Lord Salisbury mai adauga, ca in 24 aprile primindu la sene pe dlu Catargiu agente alu Romaniei, acesta i declará ca Romani'a va fi in cele din urma constrinsa a cede la pretensiunile Russiei, déca Europ'a nu-i va stá nici asta-data intr' ajutoriu, la care ministrulu i respunse, ca Angli'a este prea decisa se sustiena si se apere din tote poterile integritatea Romaniei la viitoriulu Congressu.

Intre aceste stirile câte ne mai venira din Romani'a despre relatiunile russo-romanesce sunt de natura a mai linisti spiritele cu atátu mai vertosu, ca Domnulu, Gubernulu, Legislativele si Poporulu intregu cu prea pucina esceptiune a unei fractiuni sunt in momentele de facia de unu cugetu si o simtire.

Romani'a.

(Cestiuni de importantia suprema.) [Cont.] Asia de es. cu privire la pretensiunile russesci esplicate mai de curendu de catra unu russu de rang inaltu intr'o brosiura publicata la Berolinu, „Romanulu“ din 21 Aprilie v. face intre altele urmatoriile revelatiuni:

Se dice ca amu trecutu Dunarea ca se ne batemu pentru Rusi, ca se'i scapamu pe densii din critic'a situatiune in care se aflau.

Ei bine, nu.

Amu trecutu Dunarea ca se ne batemu pentru noi insine, pentru independinti'a nostra, ca se ne radicamu pe noi insine, si ca se dobendimu o garantia mai multu in contr'a Rusiloru chiaru.

Acesta este scopulu reale alu intrarii nóstre in resbelu.

Dar' totu atátu de adeveratu este ca prin ajutoriulu nostru Rusii au pututu se scape din cea mai teribile positiune, ca prin ajutoriulu nostru Osman-pasia a pututu se fia opritu in mersulu seu triumfatoriu.

Totu atátu de adeveratu este, ca fóra ajutoriulu armatei romane, Rusii aru fi fostu nevoiti se retréca imediatu Dunarea, lasandu fóra comunicatiuni si fóra midiolóce de intarire armat'a dela Sipca si chiaru in mare parte armat'a de supt comand'a marelui duce mostenitoriu. Ori-cine isi póte inchipui desastrele ce aru fi decursu de aci: capitularea póte a armatei dela Sipca, aventulu luat de Turci si necesitatea pentru Rusi de a reincepe campani'a, cu o noua armata, in conditiuni cu multu mai desavantióse.

Totu atátu de adeveratu este, in fine, ca dupa luptele de la 30 si 31 Augustu din jurulu Plevnei, lupte in care Rusii isi perdusera tote positiunile cucerite, o mare multime de ómeni si mai multe tunuri, armat'a asediatóre rusa din jurulu Plevnei era redua la unu numeru inferiore trupelor romane. Atunci multi oficiari rusi cereau se se radice asiediu Plevnei, spre a se inlatura unu desastru nereparabile. Déca acelu asiediu, care a asicurat victoria definitiva, a pututu se fia mantínutu cu energia, acésta se datoresce mai cu ose-bire armatei romane, care de la luptele de la 30 si 31 Augustu pana la sosirea gardei imperiale, a dusu greulu asiediu.

Tóte aceste sunt adeverate, sunt fapte positive. Ele n'au fostu inse de catu efectele scopului principale alu armatei romane, care era de a cuceri independenia absoluta a tíerei prin propria sea putere, de a radica prestigiulu natiunii romane si de a da tíerei o garantia mai multu in contr'a pretensiuniloru eventuale ale Rusiei.

Totusi, déca Rusii „au ánima susu pusa“, nu trebue se necunósca serviciile reale ce le-amu adusu in momentulu celui mai mare pericolu; nu trebue se uite, ca déca armat'a romana n'aru fi trecutu Dunarea in timpulu candu Osman-pasia inainta victoriosu, resbelu s'aru urma incai si astadi, nu dicemu fóra sorti de isbenda pentru Rusi, dar' de buna séma in conditiuni fórté desastróse si fórté umilitóre pentru marele imperiu de la Nord.

Cátu despre noi, marturisimu ca impregiurarile ne au favorisatu multu. Primele neisbende ale Rusiloru, pareau a fi anume venite spre a mari rolulu Romaniei si insemnatatea cooperarii armatei ei. Aceste neisbende silira pe Rusi, cari pana atunci ne inlaturaseru sistematicu de la o participare in conditiuni demne la resbelu, se ne céra cu staruinta se trecemu Dunarea in mare graba si cu conditiunile pe cari le voiamu noi.

Facutu-amu bine de a o trece?

Bine amu facutu, fiindu-ca prin conventiunea ce fuseseramu nevoiti a incheia, facuseramu in realitate cauza comuna cu Rusia si astu-feliu, neisbend'a ei, fia si numai de catu-va timpu, s'aru fi resfrantu si asupra nóstra.

Bine amu facutu, pentru-ca altu-feliu armat'a rusésca aru fi fostu nevoita se se retraga si amu fi avutu pe teritoriulu nostru tote ororile unui resbelu lungu si teribile.

Bine amu facutu, pentru-ca altu-feliu Rusii s'aru fi crediutu in dreptu a ne privi ca inamici; si fiindu-ca eram déjà priviti ca inamici de Turci, amu fi fostu batuti si de unii si de altii ca inamici, in lupta ce s'aru fi urmatu pe pamentulu nostru.

Bine amu facutu, fiindu-ca Europ'a lasandu pe Turci'a singura facia in facia cu Rusi'a, érá peste putintia ca pana in cele din urma resbelulu se nu se termine prin invingerea Turciei, si atunci Rusi'a, para-

sita de noi in momentul pericolului, s'aru fi crediutu in dreptu, a se purta cãtra noi altu-feliu cu totulu de cum s'a purtat si de cum se pãrta chiaru astadi, fãra cã Europa intrãga se 'i pãta striga ingratitudine, dupa cum 'i striga acum.

Bine amu facutu, in fine, pentru-cã multiamita trecerii Dunarii, valorea si vitalitatea natiunii romane s'a pututu revela lunei si chiaru noue insine, astu-feliu cã astadi tãta Europ'a si chiaru noi insine ne pretiuimu cu totulu altu-feliu de cum eram pretiuiti mai inainte.

Cãtu de schimbate aru fi rolurile, dẽca n'amu fi luat parte la resbelu, dẽca amu fi respunsu printr'unu refusu la cererea de ajutoriu ce ne a facutu Rusi'a!

Mai antaiu n'aru fi fostu nimeni in Europa, care se nu crẽdia, in cea mai deplina sinceritate, cã ne a lipsitu curagiulu de a ne bate.

In adeveru, cine n'aru fi avutu atunci cuventu de a ne dice: ati tractatu cu Rusia, ati suptsemnatu alaturi cu dinsa, candu a fostu vorba de a ve asicura folõse materiale, plata imediata si in moneta sunatõre a tuturor chieluieiloru facute de armat'a rusa in tiẽra, plat'a transporturiloru, respectulu institutiuniloru vãstre si paza si asigurarea integritatii teritoriulu vostru; candu a venit in momentul de a lupta alaturi cu dinsa, pentru a apera teritoriulu vostru insi-ve de orõrile resbelulu, v'ati datu la o parte; candu vi s'a prezentatu ocasiunea de a dobandi prin propriile vãstre sacrificie independintia absoluta, la care aspirati, atunci curagiulu v'a lipsitu si ati lasatu cã Rusi se ve dobendẽsca prin sangele si avere a loru.

Acẽsta aru fi judecata ce s'aru rosti astadi despre noi, dẽca amu fi statu spectatori necutezatori la lupta, alu caruia desnodamentu finalu trebuia fatalminte se fia invingerea Turciei.

Consecinti'a acestei judecãti ori-cine o vede. Ni s'aru dice: supuneti-ve acumu conditiuniloru Rusiloru, dẽca i-ati lasatu se se lupte singuri pentru voi si singuri se ve reguleze positiunea.

Cãtu despre opiniunea ce a amu fi datu Europei despre noi, ea s'aru deosebi astadi numai intru atãtu de cea din trecut, cã mai inainte se dicea cã unu singuru regimentu de honved'i este de ajunsu a arunca in Dunare intrẽg'a armata romana, pe candu acum s'aru dice cã o singura compania este de ajunsu.

Amu fostu datori dar' cãtre noi insine, cãtra presentulu si viitoriulu natiunii romane, se luamu parte la resbelu.

(Va urma.)

Festivitati latine.

Franci'a, frumos'a Franci'a, productiva in idei mari, mai produse una din cele sublimi a le sale: apropiarea si infratirea popõraloru de origine latina. Acẽsta idea ventilata si propagata mai alesu de cinci ani incõce, astadi ajunsa la maturitate, se va manifesta in modu magnificu prin festivitati latine, care se voru deschide in 22 si voru tienea pana la 26 resp. 28 Maiu a. c. la cetatea Montpellier*), situata in Franci'a meridionale, aprõpe de marea mediterana, cu 53 mii locuitori, capitala a departamentulu Herault, cunoscutu si sub numele vechiu Languedoc, in care se vorbesce asia numit'a limba provinciale (provençale). Scopulu acelei adunari, la care concurgu reprezentantii tuturor popõraloru neo-latine, adeca afara de ai Franciei, din Itali'a, Spani'a, Portugali'a, Belgii, Romani'a, Brasili'a, Mexico etc. este: A incuragiã studiile relative la limbile romanice, si a face cã relatiunile acestoru popõra se ajunga a fi cãtu se pãte de intime chiaru prin studiile sapientiloru din acelea tieri. Ele voru avea totu-odata de resultatu a stringe si mai multu legaturile de simpatii reciproce, care unescu pe popõrale neo-latine prin suvenir de originile comune a le limbiloru vorbite de ele**).

Pre cãtu sentemu informati, Comitetul festivitatoru dela Montpellier a invitatu si din tierile locuite de romani unu numeru considerabile de barbati, intre cari sunt si cãtiva membrii ai societatiei academice romane. Doritorii a participa la acelea festivitati memorabili au a se adresa la dn. presiedente Caron Ch. de Fourtoulon, sãu la dn. secretariu Alphonse R-Ferrier, rue Raffinerie, celu mai pucinu cu 3 dile inainte.

*) In evalu mediũ Mons puellarum.

**) Cuventele comitetulu: „Cette solennitẽ . . . a pour but d'encourager les etudes relatives aux langues romanes, et de rendre plus intimes les relations que ces mẽmes etudes crẽent entre les savants des diffẽrents pays. Elle aura aussi pour resultat de reserrer, par le souvenir de communes origines linguistiques, le liens de mutuelle sympathie, qui unissent les peuples neo-latine.

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura ce surẽza siguru prin

Allopulu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea mediculu, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suculu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de grumazu si pieptu, grippa, ragusiela, tusa si trõgna. Multi cumperatori marturisescu, cã numai suculu acestui-a au a-si multiami somnulu placutu.

Escellentu este suculu acest'a, cã preservativa pe tempu neguros si aspru.

In urm'a gustulu fãrtu placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce suferẽ de plumani inse, o trebuintia; cantaretiloru si oratoriloru contr'a vocei inchise sãu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovẽda despre effectulu extraordinariu alu acestui sucu este, cã cons. de curte de d. prof. Gppolzer, rectorulu magn. la universitatea c. r. din Viena, ilu folosescẽ cu celu mai bunu succes in spitãlu, precumu si persõne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescriu adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmãtõrile scrisori recunoscõtõre:

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarẽsca in asia mesura, in cãtu me teneam cã nu cumu-va se se inneece; intru ace'a a slãbitu cu totulu si a fostu atãtu de debilu, in cãtu abia stã pre petiõre. Atunci mi-s'a recomandat allopulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indatu dupa intrebuintiarea primei sticle a mai in cetatu tusa, dupa a dou'a sticle cautã bene afora copilulu, a venit la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in cãtev'a dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa mare si ragusiela.

Deci cu multiamita sincera estraduu acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculoasa a copiiloru mei si dorescu cã acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tãte partile prein omenimea suferinda.

Platz, 6. Martiu 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai trimite cãtu mai in graba inea 4 sticle dein renumitul D-tale Allopulu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle aflũ cã dorerea de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea seurtã se miciorẽza pre di ce merge, pentru ace'a me

Sciri diverse.

— In Nr. 33 alu „Observatoriulu“ aflandu-se si anuntulu despre solemnitatea cununiei dn. Dr. Ioanu Mihalyi cu dsiora Paulin'a, dupa numele Il. Domnu P. Dunca s'au scrisu predicatulu de Sieulu-micu — ce nu e corectu — cã famili'a dsale se trage din famili'a Dunca dela Sieulu din Marmatia, er' nu din ambele Sieuri-micu si mare din Transilvani'a, si e din vechime rudita cu familiile Mihalyi si Manu din Marmatia.

Miercurea de Ciucu, 6 Maiu. Domnule Redactor! In Nro. 33 alu „Observatoriulu“ in care ai publicatu officieri romani inaintati in ranguri au remasu capitanu Arone Bihoi, inaintatu la rangul de majoru in regim. Nr. 50, nepublicatu. Pãte va fi cu putintia a publica si pe acesta, cu adausu, cã-i uramu fericire pe carier'a sa cã comandantele primulu Batalionu marele Duce de Baden*).

Geometri'a pentru Gimnasiale inferiõre

dupa Dr. Fr. cav. de Moenik,

de Georgiu Vlassa, profesoriu gimnasiale.

(Respunsu la critic'a dlui Censoru din Nr. 27 alu „Observatoriulu“ din anulu 1878).

(Urmare.)

Ce atenge scrupulii dlui C., cã ore cerculu in intielesu strinsu, este un'a linia curba seuu recta, nu potiu sei respundu, fãra a nu me dimitẽ in una cestiune metafisica, carea se vede cã densulu nu o cunosce. — Candu vorbimu de linie recte si curbe, trebue se deosebimu aparitiunea de realitate. In realitate nu se afla nece o linia curba, ci ori ce curba consiste din unu numeru infinitu de recte, asia cerculu, elipsea, spiral'a, oval'a etc. Caus'a cã noi totusi observãmu curbe, este debilitatea organulu nostru de vedere, care nece odata nu se unescu cu realitatea perfectu, ci numai se apropie de ea in tocmai, cã assintotii hyperbolei, cari inca se apropie in continuu de braciãle ei, fãra a se potẽ unĩ vre odata. Cã se pota esiste in realitate curbe, ar' trebui cã spatiulu se nu fia divisibilu in infinitu, ci se ajunga odata la nescari puncte, cari se nu se mai pota imparti, si apoi acele impreunate la olalta in un'a forma ore care, aru dã un'a curba. Ast'a inse nu stã, cã-ci parte de spatiu indivisibile nu ne potemu intipui, se esiste in realitate, si prin urmare nece punctu, cã-ci in realitate ori-ce punctu este un'a linia recta, ce se mai potẽ imparti in infinitu. Din ast'a cauza marele filosofu Kant *) basatu pre paralogismulu acestu-a a mersu asia departe, in cãtu a negatu realitatea si obiectivitatea spatiulu, si lu-a dechiaratu numai de o forma a facultatiei nostre cognoscitive, ẽra nihilistulu Schopenhauer *) a sustienutu, cã nu capulu nostru e in spatiu, ci spatiulu in capulu nostru. Asia e realitatea. Cunoscinti'a realitatiei din partea nostra nu convene neci odata cu realitatea obiectiva, asia in cãtu filosofulu francesu Bouillier *) sustiene, cã noi cunoscemu tocmai contrariulu, la ceea ce este in realitate, ceea ce in casulu acestu-a de securu e dreptu, de ora ce noi vedemu curba in locu de a vedẽ o multime de recte. Pentru aceea noi numimu lini'a curba aceea, in care nu mai potemu deosebi rectele de olalta. Curba de aceea este si cerculu. In realitate e unu poligonu regulatu, la aparintia una curba, si noi cercãmu ari'a lui aparenta dupa legile realitatiei, cã-ci suprafaciã-i cea reale nu o vomu sci neci odata, nu pentru defectulu matematice, care e perfecta, ci pentru cã noi neci odata nu potemu mesurã perfectu partile acele, cari trebuescu se fia cunoscute spre a afla si suprafaciã necunoscuta. De unde urmẽza, cã desi matematic'a pura seuu in abstractu este absolutu certa, totusi cea aplicata seuu in concreto pierde forte multu din certitudine, si nu se unescu neci odata perfectu cu realitatea, ci numai se apropie de cea mai multu seuu mai pucinu, dupa cumu organele nostre de sentire-i supeditẽza unu materialu mai aproape seuu mai departe de realitate. Considerandu acesteã potemu dice, cã cerculu este una curba, si totusi se vorbimu de suprafaciã lui. La parere e curba, in realitate e poligonu regulatu, si suprafaciã-i o cercãmu nu dupa legile curbiloru, ci dupa ale poligoniloru, si ari'a aflata se nu cuetãmu

*) Multiamimu domnulu Abonatu pentru acẽsta reflexiune; dãra ceremu totu-odata scusele nãstre, cã in casuri unde ne lipsescẽ cuno:cinti'a personale si de familii, nu avemu curagiulu a judeca numai dupa connume.

1) „Kritik der reinen Vernunft“ in teori'a despre spatiu si tempu. —

2) „Kritik der Kantschen Philosophie“ adãusu la capulu opului sen principale „die Welt als Wille und Vorstellung“.

3) In opulu seu „Histoire de la philosophie Cartesienne“.

cã coresponde perfectu realitatiei, pentru-cã ea este numai cea aparenta. Diferinti'a intre ari'a reale si cea aparinta ne mai potendu fi observata pentru micimea ei cu debilele nostre organe, o ignorãmu si nu o mai considerãmu, inse pentru aceea totu esista. Dupa hipotes'a Darwiniana *) pote voru esistã vre odata pre pamentu atari fientie, ale caroru organe voru fi asia de desvoltate, in cãtu realitatea se corespondea observãrei. Eu din partemi nu admitu hipotes'a acẽst'a materialistica, si pentru aceea in ast'a privintia am pierdutu tota speranti'a *).

(Va urma.)

Reclame din publicu.*)

Resinari in Aprile 1878.

Nr. 20 din „Gazet'a Trans.“ contine o corespondintia „dela Resinari“ plina de adeveruri indiscutabile. Nu intielegu insa, cum auctorulu acelei corespondintie, voindu a se ocupã cu tratãrea unui bine comunu, lasã o parte importanta, ma fãrtẽ necesãria de publicatu, neatinsa — scõl'a si bisericiã. Iritatu in zelulu seu amintescẽ unele in fug'a mare, cum primari'a din locu nu grigesce de paduri, cum unu fostu juristu se opune — si reusiazã — cã se nu se impartia stipendii intre fiii locuitoriloru Resinareni etc. . . . Spre a completã deci intregulu, amintescũ pre scurtu fractiunile adeverulu esentialu.

In anulu trecutũ scolasticu s'au alesu pentru doua posturi vacante de invetiatori, cã mai in toti anii, individi substituitori, directore insa multu pucinu tempu nu-au avutu acea corporatiune. Unu corpu fãra capu, din capulu loculu prevestesca lucruri slabe. Alegerea dirigintelu si si protestele — contr'a cestuia s'au facutu. Noulu conducatoriu cã se se pãta laudã si se'i pãta ajutã gradulu acesta la una parochia buna, au abdisu de sut'a de fl. ce-i competeã pre anu cã atare, numai cã se fia intaritu de locurile mai inalte.

Si ce se vedi, consistoriulu 'lu-au si intaritu neuntanduse la cualificatiunea si reputatiunea lui leganatõre si sciopa Presiedintele com. baserecescu, unu omu fãrtẽ ingratu, cu privire la trecutul seu, maculatu, pretinde acum a dispune preste acea scola, dela carea a fostu mai inainte pentru neapitatiunea sa de mai multe ori destituitu din postul de adjunctu invetiatorescu. Minune inse, cã acesteã rele tãte trecu pre lunga pragulu consistoriulu, tãte se intempla inaintea ochiloru lui in Resinari! Se nu te spari cetitoriu de presintele in carele degenerẽza scõl'a nãstra romanẽsca si de adeverurile celea mai limpedi, cã-ci mai sunt fãra mene, dieci de individi cari se voru luptã pre mãrtẽ si vietiã pentru renovarea stãrei nãstre deplorable. Acestu presiedinte au tãnutu pãna in septeman'a penultima alu sem. primu scolasticu, mape, globuri, mesuri metriche etc. subu lacatu; de unde si cum se invetiẽ pruncii nostri, nu-mi potũ inchipui! Frumõsa-ne biblioteca scolastica pãna in momentul presentu se afla incuiata de renitentulu acela, cu tãte cã unu invetiatoriu e denumitu si pãrta numele de bibliotecariu. — Pre aici erã cã acestu individũ, nascutu binelui comunale cã antagonismu, se traga invetiatoriloru cãte patru floreni pre luna, dẽca nu voru cantã in strana, la casu candu dlui, precumu se intempla adesa, ar fi ocupatu cu alte afaceri si nu si-ar putea implini officulu de cantoru. Orbulu in astfeliu de imprejurari tristu-juste, ii cade albeti'a depre ambii ochi si nu vrẽ se crẽda mai multu pipaitulu, ci realitatiei . . .

In anulu acesta se tiẽnũ si sinodu parochialu, ai carui membrii erau compusi din tãte elementele**) . . . Omulu ar' potẽ mai crede, cã acẽsta institutiune bisericẽsca, cu afacerile ei scolare, nu este fundata pre basa legalã; pentruca ceea ce se lucrẽza astadi, in prosim'a siedintia nu mai are nici o valõre. In o siedintia se alege o comisiune, cã se censureze bujetulu si actele com. paroch., in alt'a raportulu comisiunei se respinge, pentruca este superflũ, si totu asia si er' asia rãde ambiitiunea, egoismulu si interesulu propriu la fundamentulu ciclopiciu alu antecessoriloru nostriu.

Unu Resinareanu.

*) Vedi Alfred Wallace unu darvinistu infocatũ in opulu seu: „Ueber die Zukunft des Menschengeschlechtes“.

**) Vedi despre principale aci aplicate August Comte celebrulu filosofu positivista in opulu seu „Cours de philosophie positive“ 6 tom, Paris 1839—1842, tom. I in partea unde tractẽza despre filosofii matematice.

*) Pentru corespondentiele si publicatiunile care esu sub acẽsta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa, ci tãte esu sub respunderea respectivoru auctori, intocma cã si in alte foi periodice; ẽra tax'a pentru tipãrirea loru este de cãte 2 cr. de linia.

Red. si Edit.

**) pãte cã asia a placutu dlui presiedinte.

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in spẽrãrea de a capatã dein celu mai prãspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tãta stim'a se subsẽmna

Heinrich Bock, chirurgu.

Mũnchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopulu de plante Schneeberg este unu medicamentu fãrtẽ usuratoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandatũ in casuri de astfeliu de bõle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858.

Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Dle! Folosindu in desiertu diferite midilõce pentru dorerea de pieptu, de careã suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopulu de plante Schneeberg anuntiatu de d-ta, care se pãte recomandã pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antãiu exemplariu amũ sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acẽsta medicina minunata, sanatatea mi se restaurã pe deplinu. Multã mindu-si Dlu meu, din tãta anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

Domnulu meu!

(21) 4

Dupa-ce prin intrebuintiarea allopulu d-tale amũ scapatu cu totulu de tuseã 'mea si de ragusiela impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmãrea binefacetõreloru rezultate ale acestui allopulu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nãinte, me sentiu fãrtẽ obligatu a' Ti multiami din tãta anim'a pentru acẽsta inventiune salutãria, cum si a recomanda acẽsta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cãti suferũ de pieptu si mai ver-tosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857.

Joanu Bauer, docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticle. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetãrea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopulu de plante genuinu se mai afla in Sabiu: Friedrich Thalmayer, comerciant.

Aradu: F. Tones & Comp.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Alba-Julia, Juliu Frõhlich, apotecariu.

Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Sighisior'a: J. B. Teutsch, comerciant.